

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขัง จำแนกตาม เพศ สาขาวิชาที่เรียนและกำหนดโทษ ตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่ และเพื่อศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 เพศ จากการศึกษา พบว่าในการศึกษาคั้งนี้ มีจำนวน 218 คน เป็น ผู้ต้องขังชาย จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 74.77 และผู้ต้องขังหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 25.23

1.2 สาขาวิชาที่เรียน จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ต้องขังที่เรียนสายสามัญ มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 33.95 กลุ่มผู้ต้องขังที่เรียนสายวิชาชีพ มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.03 และกลุ่มผู้ต้องขังที่เรียนสายธรรมศึกษา มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.03

1.3 กำหนดโทษตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 33.95 กลุ่มผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ 5 ปี – 10 ปี มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.03 และกลุ่มผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ 11 ปี – 15 ปี มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 33.03

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง ที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากรและด้านการจัดการหลักสูตร ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ระหว่างกลุ่มเพศ สาขาวิชาที่เรียนและกำหนดโทษตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่

3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามกลุ่มเพศ พบว่า ความพึงพอใจ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามสาขาวิชาที่เรียน พบว่า ความพึงพอใจ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามกำหนดโทษตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่ พบว่า ความพึงพอใจ โดยภาพรวม มีความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความพึงพอใจรายด้าน ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และด้านวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน มีความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากร มีความพึงพอใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป ของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ลำดับที่ 1 ในการเรียนการสอนวิชาชีพควรมีการออกหนังสือรับรองความสามารถจากสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานในทุกสาขาวิชาชีพเพื่อที่เมื่อพ้นโทษแล้วจะได้นำไปใช้ในการสมัครงาน

ลำดับที่ 2 ห้องสมุดควรเปิดทุกวันรวมทั้งวันหยุดต่าง ๆ ด้วย เพื่อที่นักศึกษาจะได้มีเวลามากศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ตลอด

ลำดับที่ 3 ต้องการให้เพิ่มระยะเวลาในการเรียนแต่ละหลักสูตรวิชาชีพมากขึ้น เพื่อที่จะได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติมากขึ้น และอยากให้มีครูผู้สอนที่เป็นสุภาพสตรีมาทำการสอนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้ดีขึ้นได้

ลำดับที่ 4 ต้องการให้มีหลักสูตรที่ทันสมัยและทันเหตุการณ์รวมถึงหลักสูตรคอมพิวเตอร์ อยากให้มีครูผู้สอนจากภายนอกมาทำการสอนให้มากกว่าที่มีอยู่ และอยากให้จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

ลำดับที่ 5 ต้องการให้ครูผู้สอนและผู้ช่วยสอนลดจำนวนวิชาที่ต้องทำการสอนให้น้อย เพื่อให้ได้การสอนที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น และอยากให้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการเรียน การสอนให้ครบตามเนื้อหาวิชา

ลำดับที่ 6 ต้องการให้เพิ่มหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาชีพเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะสามารถเลือกนำไป ประกอบอาชีพหลังพ้น โทษ และควรติดตั้งเครื่องปรับอากาศในห้องสมุดเพื่อเวลามีนักศึกษา มาใช้ห้องสมุดจะได้มีสมาธิในการอ่านค้นคว้าเนื่องจากอากาศร้อนมากทำให้ขาดสมาธิ

ลำดับที่ 7 ต้องการให้จัดหาหนังสือ เอกสารต่าง ๆ มาไว้ในห้องสมุดเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะได้มี โอกาสค้นคว้าเพิ่มเติม

ลำดับที่ 8 ต้องการให้จัดหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาชีพดนตรี เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ มีทางเลือกมากขึ้น

ลำดับที่ 9 ต้องการให้จัดหาเครื่องกีฬา มาไว้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกซ้อมบ้างเพื่อที่ จะเลือกนำไปประกอบอาชีพหลังพ้น โทษได้

ลำดับที่ 10 ต้องการให้มีการสอนวิชาชีพเกี่ยวกับกีฬา โดยเฉพาะมวย จะได้นำไป ประกอบอาชีพได้ และสถานที่เรียนควรจัดให้เป็นสัดส่วนเวลาเรียนจะได้มีสมาธิในการเรียน

ลำดับที่ 11 ต้องการให้เพิ่มบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของเรือนจำประจำฝ่ายการศึกษา มากขึ้น เพราะที่มีอยู่น้อยมาก

ลำดับที่ 12 เจ้าหน้าที่ของเรือนจำที่ทำหน้าที่สอนควรทำหน้าที่สอนอย่างเดียว ไม่ต้อง ทำงานอื่นเพื่อที่จะได้ดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงยิ่งขึ้น และ อยากให้จัดหาเครื่องดนตรี ทั้งสากลและ เครื่องดนตรีพื้นบ้านมาไว้ให้นักศึกษาได้ฝึกซ้อมบ้าง

ลำดับที่ 13 จำนวนโต๊ะเก้าอี้ประจำห้องเรียนมีน้อยมากไม่เพียงพอควรจัดหามาเพิ่ม เดิมให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ลำดับที่ 14 ต้องการให้จัดน้ำดื่มไว้ที่อาคารเรียน เพื่อบริการให้กับนักศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการ จัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ควรแก่การนำมา อภิปรายผล เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการ ศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีการปรับการจัดการหลักสูตรให้ทันสมัยสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ สอนให้นักศึกษาคิดเป็นและแก้ไขปัญหานั้น สามารถนำไปศึกษาต่อภายนอกได้ เน้นให้สามารถประกอบอาชีพอิสระในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการสถานที่ที่เป็นไปโดยอาศัยธรรมชาติทำให้เกิดความร่มรื่น เป็นการลดความกดดันและความกังวลทำให้เกิดสมาธิในการเรียน การสอนของครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำของ สกินเนอร์ (อบรม สนิทपाल. 2539 : 69-76) ที่ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการเสริมแรงในระดับหนึ่งมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาสูงกว่าสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พันธลี แสนสุข (2544 : 59) ที่ได้ศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางขอนแก่น ในด้านการพัฒนาจิตใจให้ผู้ต้องขัง ซึ่งอยู่ในระดับมาก และอาจเป็นไปได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในทุกระดับตั้งแต่ระดับผู้บริหาร อันประกอบด้วยผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ระดับผู้ปฏิบัติงานประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจซึ่งเป็นตัวหลักในการปฏิบัติงานตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ของเรือนจำได้ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาภารกิจในด้านการศึกษาของผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม และนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งเน้นคืนคนดีสู่สังคม โดยแนวทางการดำเนินงานของผู้บัญชาการเรือนจำ ที่จะทำให้สภาพความเป็นอยู่ภายในเรือนจำเสมือนหนึ่งโรงเรียนประจำ โดยเน้นให้ข้าราชการทุกระดับของเรือนจำให้ความสำคัญกับผู้ต้องขัง ทั้งในด้านความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน สุขอนามัย โดยเฉพาะการให้บริการจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังให้เกิดความหลากหลาย เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทางอาชีพ เพื่อที่ผู้ต้องขังจะได้แสวงหาความรู้ได้ตามความต้องการ ความถนัดและเป็นไปตามกำลังความสามารถของผู้ต้องขัง เน้นการที่ผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษไปแล้วสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ไม่ต้องเป็นภาระของสังคมและกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้น ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษา ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ สาขาวิชาที่เรียนและกำหนดโทษตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่ มีดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขัง จำแนกตามกลุ่มเพศ พบว่า ความพึงพอใจ โดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ว่าผู้ต้องขังที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดการศึกษาแตกต่างกัน โดยที่ผู้ต้องขังชายมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ต้องขังหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่ทางเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีการแยกการควบคุมผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิงออกจากกันอย่างเด็ดขาด การจัดการศึกษาก็แยกกันคนละสถานที่ จะมีก็เพียงการจัดอบรมหรือกิจกรรมบางอย่างที่นำผู้ต้องขังหญิง บางส่วนเท่านั้นเข้าร่วมกิจกรรมด้วย ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ต้องขังหญิง ต่อการให้บริการจัดการเรียนการสอนอันเนื่องมาจากขาดการเสริมแรงของผู้ต้องขังหญิง ตามแนวทางของทฤษฎีการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขที่ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำของสกินเนอร์ (อบรม สนิทภิลล. 2539 : 69-76) การขาดโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้สภาพโดยทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนระหว่างผู้ต้องขังชายกับผู้ต้องขังหญิงแตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นผลทำให้ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของ พันธลี แสนสุข (2544 : 62) ที่ได้ศึกษาวิจัยความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางขอนแก่น โดยได้กล่าวถึงความพึงพอใจของผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิง ที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขัง จำแนกตามสาขาวิชาที่เรียน พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ผู้ต้องขังที่มีสาขาวิชาที่เรียนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน จากสาขาวิชาที่เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อถูกควบคุมตัวเข้ามาในเรือนจำพวกเขาเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ในระที่เสมอภาคกับภายใต้ระเบียบวินัยของทางเรือนจำที่เท่าเทียมกันผู้ต้องขังมีความพึงพอใจ เนื่องจากเขามีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนเพราะเข้าใจว่าคงหมดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเล่าเรียนแล้วหากต้องติดคุก แต่เมื่อเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำก็ได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งทั้งหมดเป็นการจัดให้จากทางราชการ ผู้ต้องขังสามารถที่จะเลือกเรียนทั้งในสายสามัญและสายอาชีพ ตามที่ตนต้องการภายใต้หลักสูตรที่ทางเรือนจำเปิด โดยความร่วมมือกับวิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม จากสถานะการของความสมดุลหรือความเสมอภาคที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ต้องขัง สอดคล้องกับทฤษฎีความเสมอภาคของอดัมส์ (1963 : 422-436) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พันธลี แสนสุข (2544 : 60-61) ที่ได้ศึกษาวิจัย ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางขอนแก่น การจัดการในด้าน

ต่าง ๆ ของเรือนจำ ที่ดำเนินการอยู่ ทั้งในส่วนของการประชาสัมพันธ์ การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ต้องขังที่ได้มีโอกาสเข้ามารับการศึกษา จึงเป็นไปอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ โพธิ์ทอง (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัย การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ต้องขัง:กรณีศึกษาในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขัง (1) การศึกษาสายสามัญจัดแบบชั้นเรียน (2) การฝึกอบรมด้านอาชีพร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเอกชน(3) อบรมด้านศิลปกรรมและจริยธรรมและ (4) กิจกรรมเสริมการศึกษา ชาติชาย ชินคำหาญ (2547 : 84) สภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบชั้นเรียนในเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ได้ศึกษาวิจัย การบริหารการจัดการศึกษาแบบชั้นเรียนในเรือนจำและทัณฑสถานเขต 3 และเขต 4 เนื่องมาจากการให้บริการจัดการศึกษาที่ทางเรือนจำได้จัดให้กับผู้ต้องขัง แต่ละสาขาวิชาที่เรียนในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลถึงระดับความพึงพอใจของผู้ต้องขัง

2.3 การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ต้องขัง จำแนกกำหนดโทษตามคำพิพากษาที่คงเหลืออยู่ พบว่า ความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ความพึงพอใจโดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ว่าผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการจัดการศึกษา แตกต่างกัน โดยที่ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษเหลืออยู่ต่ำกว่า 5 ปี มีความพึงพอใจมากกว่าผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ 5 ปี – 10 ปี และกำหนดโทษ 11 ปี – 15 ปี ส่วนกำหนดโทษ 5 ปี – 10 ปี และ 11 ปี – 15 ปี มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ โพธิ์ทอง (2541 : 91-93) ที่ได้ศึกษาวิจัย การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ต้องขัง : กรณีศึกษาในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ความคิดเห็นของผู้ต้องขังกุ่มตัวอย่างในส่วนของระยะเวลาที่ต้องโทษเกี่ยวกับการบริการการศึกษาที่เรือนจำจัดให้ ข้อเสนอแนะ ควรจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอมีความทันสมัย การเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้เข้าร่วมกิจกรรมและควรเปิดสาขาวิชาชีพให้หลากหลาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษต่ำกว่า 5 ปี ตระหนักดีว่าขณะนี้จวนครบเวลาที่จะได้รับการปล่อยตัวออกไปใช้ชีวิตข้างนอกในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น โดยเกิดความวิตกว่าเมื่อพ้นโทษแล้วตนจะใช้ชีวิตอยู่อย่างไรจะทำมาหากินอะไรจะมีอาชีพหรือทำงานอะไรเพื่อหาเลี้ยงชีพ ซึ่งจากความคิดดังกล่าวส่งผลให้ผู้ต้องขังเกิดความต้องการที่จะพยายามหาความรู้ให้มากขึ้น เมื่อทางเรือนจำได้เปิดการอบรมหรือจัดการศึกษาขึ้นผู้ต้องขังเหล่านี้พยายามเข้ามารับการศึกษาร่วมกัน แต่เนื่องจากจำนวนผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชาที่ทางเรือนจำได้เปิดมีการจำกัดจำนวนของผู้เรียนจึงทำให้ผู้ต้องขังที่เหลือโทษน้อยต่างแย่งกันและมีความพึงพอใจที่จะเข้ารับการ

อบรมและศึกษาหาความรู้มากกว่าผู้ต้องขัง ที่มีกำหนดโทษเหลืออยู่ในกลุ่ม 5 ปี – 10 ปี และกลุ่ม 11 ปี – 15 ปี เพราะทั้งสองกลุ่มนี้ยังคงคิดว่า ตนจะต้องถูกจองจำอยู่อีกนาน เรียนไปกว่าจะพ้นโทษคงไม่ได้ประโยชน์หรือลิ้มความรู้ที่เรียนมา จึงมองไม่เห็นความจำเป็นที่ต้องเรียนวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ทางเรือนจำจัดให้ ทำให้ความพึงพอใจที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาน้อยกว่า ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษเหลืออยู่ต่ำกว่า 5 ปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับกรมราชทัณฑ์

- 1.1 ควรมีการออกหนังสือรับรองความรู้ความสามารถให้กับผู้ต้องขังที่ได้เรียนวิชาชีพ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการให้ความรู้ เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
- 1.2 ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างอัตรากำลัง เจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนพอเพียงในการปฏิบัติตามภารกิจที่กรมราชทัณฑ์ได้มอบไว้
- 1.3 การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสอดคล้องกับภารกิจที่เรือนจำได้รับมอบในด้านการศึกษาสำหรับผู้ต้องขัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารเรือนจำ

- 2.1 ควรขยายเวลาการให้บริการในห้องสมุดของทางเรือนจำให้มีเวลามากขึ้น โดยเฉพาะในวันหยุดราชการต่าง ๆ
- 2.2 ควรเพิ่มบุคลากรทางการสอนให้หลากหลาย เช่น จากบุคคลภายนอก รวมถึงการให้อาจารย์ที่เป็นสุภาพสตรีในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 ควรจัดให้มีอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น
- 3.2 ควรมีการวิจัยระดับประเทศให้ได้ข้อมูลในภาพรวม เพื่อกำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังให้มีแนวทางเดียวกันและเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง